

กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

ปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกมีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศกันอย่างแพร่หลาย ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ถูกสร้างขึ้นเพื่อการติดต่อสื่อสาร การทำธุรกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคง และด้านอื่น ๆ ในต่างประเทศจึงมีการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านี้ ซึ่งรวมถึงกฎหมายด้านพยานหลักฐานด้วย ในส่วนของกฎหมายด้านพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นี้ ในต่างประเทศมีกฎหมายรองรับทั้งในรูปของกฎหมายแม่แบบสำหรับให้ประเทศต่าง ๆ นำไปเป็นแบบอย่างหรือต้นแบบในการบัญญัติกฎหมายภายในของตน และกฎหมายภายในของประเทศต่าง ๆ

กฎหมายแม่แบบ ได้แก่

(1) กฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 1996 (UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce 1996)

(2) กฎหมายแม่แบบว่าด้วยพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ 2002 (Draft Model Law on Electronic Evidence 2002)

กฎหมายภายในของประเทศต่าง ๆ ได้แก่

(1) Civil Evidence Act 1995 ของอังกฤษ

(2) Electronic Communications Act 2000 ของอังกฤษ

(3) Federal Rules of Evidence ของสหรัฐอเมริกา

(4) Uniform Computer Information Transactions Act 1999 ของสหรัฐอเมริกา

(5) Uniform Electronic Transactions Act 1999 ของสหรัฐอเมริกา

(6) Evidence Act ของสิงคโปร์

(7) Electronic Transactions Act 1998 ของสิงคโปร์

(8) Canada Evidence Act 1995 ของแคนาดา

1. กฎหมายแม่แบบที่เกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

1.1 กฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 1996 (UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce 1996)¹

1.1.1 ลักษณะทั่วไป

กฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 1996 ร่างขึ้นโดยคณะกรรมการสิทธิการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ: UN Commission on International Trade Law ย่อว่า UNCITRAL) ซึ่งเป็นองค์กรภายใต้การสนับสนุนของสหประชาชาติ จัดตั้งขึ้นโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในปี 1966 มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศให้มีความประสานกลมกลืน ชัดหรือลดความแตกต่างของกฎหมายภายในของรัฐต่างๆ โดยการจัดทำแนวปฏิบัติ (Guide Line) กฎหมายแม่แบบ (Model Law) เพื่อให้รัฐต่าง ๆ นำกฎเกณฑ์นั้นไปผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายภายในประเทศ

กฎหมายแม่แบบฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะทำให้เอกสารที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีความเท่าเทียมกันกับเอกสารธรรมดา ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการใช้ทำธุรกรรมทางการค้าและมีความคาดหวังที่จะพัฒนาการสนับสนุนทางเทคนิคต่าง ๆ เช่น สารสนเทศระดับสูงและอินเทอร์เน็ต เป็นต้น แต่การติดต่อสื่อสารกันตามกฎหมายกำหนดให้กระทำในรูปของข้อมูลในรูปกระดาษ เช่น การต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ เป็นต้นกฎหมายเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำหรับการใช้ข้อมูลรูปอื่น และเป็นความไม่แน่นอนในผลหรือความสมบูรณ์ทางกฎหมาย วัตถุประสงค์ของกฎหมายแม่แบบนี้เพื่อให้ผู้ร่างกฎหมายของแต่ละประเทศยอมรับกฎเกณฑ์เหล่านี้และนำไปใช้เพื่อที่จะลดกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ อันเป็นการสนับสนุนให้เกิดการธุรกรรมทางการค้าที่สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การที่แต่ละประเทศมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันไปก็ก่อให้เกิดข้อจำกัดในการขยายขอบเขตของธุรกิจไปสู่การเป็นตลาดโลก การมีกฎหมายแม่แบบเป็นตัวอย่างในการร่างกฎหมายภายในของแต่ละประเทศจะทำให้การพัฒนากฎหมาย

¹ สรุปลจาก พินัย ญ นคร, “กฎหมายว่าด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์,” บทบัญญัติ 56: 2 (มิถุนายน 2543): 1-42.

เกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มีหลักการ กฎเกณฑ์ และรูปแบบเป็นอย่างเดียวกัน ซึ่งจะทำให้การขยายขอบเขตทางการค้าในระดับระหว่างประเทศกระทำได้ง่ายมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นในระดับระหว่างประเทศกฎหมายแม่แบบนี้จะเป็นเครื่องมือสำหรับการตีความอนุสัญญาระหว่างประเทศและตราสารระหว่างประเทศอื่น

กฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL ว่าด้วยพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นกฎหมายกำหนดกรอบเบื้องต้น (Framework Law) เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการร่างหรือพัฒนามาตรากฎหมายเท่านั้น กฎหมายแม่แบบนี้เป็นเพียงการจัดเตรียมกระบวนการและหลักการที่จำเป็นสำหรับความสะดวกในการใช้เทคนิคสมัยใหม่สำหรับการบันทึกและการติดต่อสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลายของสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ และเป็นกฎหมายที่ยอมรับสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เสมือนกับสถานะทางกฎหมายของเอกสารธรรมดา (Functional-equivalent approach) แต่อย่างไรก็ตามการที่กฎหมายแม่แบบกำหนดสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้เทียบเท่าเอกสารนี้ ก็เป็นเพียงการกำหนดทางเลือกให้แก่ผู้ใช้ในการใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนเอกสารธรรมดาหรือจะยังคงใช้เอกสารธรรมดาเหมือนเดิมก็ได้ กฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนเอกสารธรรมดาแต่อย่างใด

การใช้กฎหมายแม่แบบนี้ใช้บังคับกับข้อมูลใด ๆ ที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในกิจกรรมทางพาณิชย์เท่านั้น โดยกำหนดยอมรับฐานะข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้มีผลทางกฎหมายต่าง ๆ ดังนี้

(1) การรับรองสถานะทางกฎหมาย

ตาม Article 5 กำหนดยอมรับฐานะข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ไม่มีความแตกต่างในผลทางกฎหมาย ความสมบูรณ์ หรือการบังคับได้ของข้อมูลที่อยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์กับข้อมูลในรูปเอกสารธรรมดา ซึ่งถือว่าเป็นบทบัญญัติหลักที่สำคัญของกฎหมายฉบับนี้

(2) หนังสือ

ตาม Article 6 กำหนดยอมรับกรณีที่ต้องการทำเป็นหนังสือ ให้สามารถจัดทำในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ หากว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ใหม่ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง และยังใช้บังคับทั้งกรณีที่มิหน้าที่ต้องทำเป็นหนังสือและไม่มีหน้าที่ต้องทำเป็นหนังสือ

สามารถเข้าถึงได้นั้นหมายถึง ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถอ่านและแปลความได้

สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้นั้น หมายถึง การนำกลับมาใช้โดยมนุษย์และคอมพิวเตอร์ (โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์) เองด้วย

ตามบทบัญญัติมาตรานี้ได้เปิดให้มีข้อยกเว้นที่ไม่ให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีฐานะเท่าเอกสารธรรมดา เพราะมีลักษณะพิเศษที่ไม่อาจอยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ เช่น เช็ค ข้อความเตือนผู้บริโภคถึงสินค้าอันตราย เป็นต้น

(3) ลายมือชื่อ

ตาม Article 7 กำหนดยอมรับกรณีที่ต้องการลงลายลายมือชื่อ ให้สามารถจัดทำในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ หากว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้สร้างขึ้นโดยวิธีการที่สามารถระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่อได้และสามารถบ่งได้ว่าบุคคลนั้นเห็นชอบกับข้อความอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลายมือชื่อกำกับนั้น โดยวิธีการดังกล่าวต้องน่าเชื่อถือว่ามีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การติดต่อสื่อสาร พฤติการณ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อตกลงที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งลายมือชื่อในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นี้ใช้บังคับทั้งกรณีที่มีหน้าที่และไม่มีหน้าที่ต้องลงลายมือชื่อ และตามบทบัญญัติมาตรานี้ได้เปิดให้มีข้อยกเว้นที่ไม่ให้ใช้ลายมือชื่อในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนลายมือชื่อธรรมดา เพราะมีลักษณะพิเศษที่ไม่อาจอยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้เช่น การลงลายมือชื่อสลักหลังในเช็คหรือตราสารเปลี่ยนมือ เป็นต้น

(4) การนำเสนอและการเก็บรักษา

ก. ต้นฉบับ

ตาม Article 8 กำหนดยอมรับกรณีที่กฎหมายต้องการให้มีการเก็บรักษาหรือนำเสนอต้นฉบับให้สามารถทำได้ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หากมีการรับรองความถูกต้อง (Integrity) ของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นตั้งแต่กระบวนการสร้างครั้งแรกจนถึงรูปแบบสุดท้าย และข้อมูลนั้นสามารถแสดงได้ในภายหลัง ซึ่งความถูกต้องของข้อความให้พิจารณาถึงความครบถ้วนและไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดของข้อความ เว้นแต่การรับรองหรือบันทึกเพิ่มเติม หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตามปกติในการติดต่อสื่อสาร การเก็บรักษา หรือการแสดงผลข้อความซึ่งไม่มีผลต่อความถูกต้องของข้อความนั้น เช่น เวลาที่เริ่มมีการสร้าง ส่ง หรือ เวลาที่ได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของต้นฉบับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แต่อย่างใด ทั้งนี้ กฎหมายได้เปิดโอกาสให้สามารถกำหนดเรื่องที่จะไม่นำบทบัญญัติมาตรานี้ไปใช้ไว้ด้วย

ข. เอกสารทั่วไป

ตาม Article 10 ยังได้รับรองกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีการเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความใด ถ้าได้เก็บรักษาในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ก็ให้ถือว่าได้มีการเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความตามที่กฎหมายต้องการแล้ว

(1) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นสามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง แต่จะไม่นำไปใช้กับกรณีที่ใช้เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งหรือรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

(2) ได้เก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นให้อยู่ในรูปแบบที่เป็นอยู่ในขณะที่สร้าง ส่ง หรือได้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น หรืออยู่ในรูปแบบที่สามารถแสดงข้อความที่สร้าง ส่ง หรือได้รับให้ปรากฏอย่างถูกต้องได้ โดยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องเก็บรักษานั้นมิได้หมายความว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากรูปเดิม ทั้งนี้ เพราะการเก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มักมีการเข้ารหัสข้อมูล การบีบข้อมูล หรือการเปลี่ยนรูปแบบข้อมูลอยู่ตามปกติ²

(3) ได้เก็บรักษาข้อความส่วนที่ระบุถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง และปลายทางของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนวันและเวลาที่ส่งหรือได้รับข้อความดังกล่าว

1.1.2 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

ตาม Article 9 กำหนดให้รับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานได้ โดยกฎหมายใด ๆ ทางกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานต้องไม่ปฏิเสธการเป็นพยานหลักฐานของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพียงเพราะอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แต่กฎหมายแม่แบบนี้ก็ไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าจัดข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานประเภทใด และมีข้อพิจารณาถึงหลักในการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ได้แก่ หลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด และการรับรองความถูกต้อง ดังนี้

(1) หลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

ในเรื่องหลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุดใน Article 9 (1) (b) กำหนดยกเว้นไว้อย่างชัดเจนว่าถ้าการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานต้องการพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่บุคคลจะต้องนำมาสืบ ก็ควรจะสามารถรับฟังได้แม้จะไม่ใช้ต้นฉบับ ซึ่งเป็นการกำหนดยกเว้นไว้อย่างชัดแจ้งสำหรับกลุ่มประเทศที่เป็นคอมมอนลอว์ (Common) แต่สำหรับประเทศที่ไม่รู้จักกฎหมายนี้ ในการนำกฎหมายแม่แบบนี้ไปยกร่างกฎหมายภายในของแต่ละประเทศก็อาจไม่นำบทบัญญัตินี้ไปใช้ก็ได้³ (เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ของประเทศไทย)

² พินัย ณ นคร, เพ็ญอ้าง, น. 11.

³ Guide to Enactment of the UNTRITRAL Model Law on Electronic Commerce (1996) ข้อ 70.

(2) การรับรองความถูกต้อง

ในการรับฟังพยานหลักฐานนั้น จะต้องมีการรับรองความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานนั้นด้วย ตามกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพยานอิเล็กทรอนิกส์นี้ กำหนดมาตรฐานในการใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนหนังสือลายมือชื่อ และการเก็บรักษาและนำเสนอในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนในรูปเอกสารธรรมดา ไม่ใช่มาตรฐานในการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์พยานหลักฐาน และกรณีข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ประเภทอื่นกฎหมายแม่แบบนี้กำหนดให้รับฟังได้เท่านั้น ไม่มีมาตรฐานหรือวิธีการในการรับรองความถูกต้องแท้จริงแต่อย่างใด ประเทศต่าง ๆ ยังต้องไปกำหนดวิธีการในการรับรองความถูกต้องแท้จริงในการใช้เป็นพยานหลักฐาน

1.2 กฎหมายแม่แบบว่าด้วยพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ 2002 (Draft Model Law on Electronic Evidence 2002)

1.2.1 ลักษณะทั่วไป

กฎหมายแม่แบบว่าด้วยพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์เป็นร่างกฎหมายที่กลุ่มประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ ได้ตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) ร่วมกันยกร่างขึ้นมา เพื่อให้มีมาตรการคุ้มครองการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน เนื่องจากข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีความแตกต่างจากเอกสารธรรมดา ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีความซับซ้อนสูง มีแนวโน้มว่าจะถูกทำลายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าบันทึกในกระดาษ ร่างกฎหมายนี้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญร่างขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางหรือมาตรฐานขั้นต่ำในการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับบทบัญญัติทั่วไปในการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ขอบเขตของกฎหมาย การรับรองความถูกต้องแท้จริง การใช้หลักฐานหลักฐานที่ดีที่สุด ข้อสันนิษฐานในเรื่องความถูกต้อง มาตรฐาน การพิสูจน์โดยคำให้การพยาน การถามค้าน ข้อตกลงในการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน และการรับฟังลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.2.2 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

ตามมาตรา 3 กำหนดห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานเพียงเพราะว่าอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

(1) หลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

ตามมาตรา 4(1) กำหนดขอบเขตของพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่าไม่กระทบถึงกฎหมายคอมมอนลอว์ใด ๆ หรือกฎเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติอื่นเกี่ยวกับการรับฟังหรือการบันทึก ยกเว้นกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือและหลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุด และมาตรา 6 กำหนดให้กระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ใช้หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่เกี่ยวกับบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ กฎเกณฑ์ดังกล่าวถูกทำให้เป็นที่พอใจได้โดยการพิสูจน์ถึงความถูกต้องแท้จริงของระบบบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งข้อมูลถูกบันทึกหรือจัดเก็บไว้ และในกระบวนการทางกฎหมายใด ๆ เมื่อบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ในรูปสิ่งพิมพ์ออก (Printouts) มีความสอดคล้อง น่าเชื่อถือ หรือถูกใช้ เช่นเดียวกับบันทึกของข้อมูลที่ถูกบันทึกหรือจัดเก็บในรูปสิ่งพิมพ์ออก (Printouts) ให้สิ่งพิมพ์ออก (Printouts) นั้นคือบันทึกตามวัตถุประสงค์ของหลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

(2) การรับฟังพยานบอกเล่า

ตามมาตรา 4(1) กำหนดขอบเขตของพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่าไม่กระทบถึงกฎหมายคอมมอนลอว์ใด ๆ หรือกฎเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติอื่นเกี่ยวกับการรับฟังหรือการบันทึก ยกเว้นกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือและหลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุด ซึ่งหลักการรับฟังพยานบอกเล่าก็เป็นส่วนหนึ่งของหลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด จึงได้รับยกเว้นไปด้วย

(3) การรับรองความถูกต้อง

ก. การพิสูจน์โดยผู้อ้าง

ตามมาตรา 5 บุคคลที่อ้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (electronic record) เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาทางกฎหมายใด ๆ มีภาระการพิสูจน์ถึงความน่าเชื่อถือว่าพยานหลักฐานนั้นสามารถสนับสนุนให้เห็นถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กล่าวอ้าง

ข. ข้อสันนิษฐานโดยกฎหมาย

ตามมาตรา 7 กรณีที่ไม่มีพยานหลักฐานอื่นในทางตรงกันข้าม ความถูกต้องแท้จริงของระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ถูกบันทึกหรือเก็บรักษา จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าถูกต้อง หากในกระบวนการทางกฎหมายใด ๆ ที่

(a) พยานหลักฐานที่ถูกอ้างอิงเพื่อสนับสนุนการค้นหาวาระบบคอมพิวเตอร์หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันในทุก ๆ ครั้ง มีความถูกต้อง หรือถ้าไม่เป็นเช่นนั้น กรณีที่ระบบดังกล่าวไม่ถูกต้องหรืออยู่นอกการควบคุม ความถูกต้องแท้จริงของบันทึกจะไม่ถูกกระทบจากสถานการณ์ เช่นว่านั้น และไม่มีเหตุอันควรสงสัยเป็นอย่างอื่นถึงความถูกต้องแท้จริงของบันทึก หรือ

(b) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีการบันทึกหรือจัดเก็บโดยผู้กระทำความผิดโดยตรงข้าม หรือ

(c) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีการบันทึกหรือจัดเก็บตามปกติประเพณีและตามลักษณะของธุรกิจ โดยบุคคลซึ่งไม่ใช่คู่ความในกระบวนการพิจารณาและไม่ได้บันทึกหรือจัดเก็บโดยอยู่ภายใต้การควบคุมของคู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้างบันทึกอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

ค. มาตรฐานทั่วไปในการพิสูจน์

ตามมาตรา 8 กำหนดเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยอาจกำหนดต้องนำเสนอเป็นพยานหลักฐานตามมาตราใด ๆ กระบวนการพิจารณา ประเพณีและทางปฏิบัติในการบันทึกหรือเก็บรักษาบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ ตามประเภทของธุรกิจในการใช้ การบันทึก หรือเก็บรักษา บันทึกอิเล็กทรอนิกส์ และธรรมชาติและวัตถุประสงค์ของบันทึกอิเล็กทรอนิกส์นั้น

ง. การใช้คำให้การของพยานพิสูจน์ความน่าเชื่อถือ

ตามมาตรา 9 กำหนดสาระสำคัญของที่กล่าวถึงในมาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 8 อาจสร้างขึ้นในรูปคำให้การพยาน

จ. การถามคำถามของคู่ความ

ตามมาตรา 10 (1) กำหนดให้คำให้การที่กล่าวถึงในมาตรา 9 อาจถูกถามค้านได้โดยคู่ความอีกฝ่าย และ (2) คู่ความอาจถามค้านพยานตามมาตรา 7(c) ได้

ฉ. ข้อสัญญาให้รับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานได้

ตามมาตรา 11 (1) กำหนดว่ากรณีที่ไม่มีความหมายบัญญัติเป็นอย่างอื่น คู่ความอาจตกลงกันในเวลาใด ๆ ให้รับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานได้

ช. การรับฟังลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

ตามมาตรา 12 ยอมรับให้ใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนลายมือชื่อธรรมดาได้ และต้องพิสูจน์ถึงความน่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ว่าโดยวิธีการใด ๆ รวมถึงโดยการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างเท่าที่จำเป็นเพื่อระบุถึงตัวบุคคล ในการทำธุรกรรม และเพื่อเป็นการรับรองว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นของบุคคลนั้น

2. กฎหมายภายในเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

2.1 กฎหมายต่างประเทศที่ยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานเอกสาร

2.1.1 อังกฤษ

(1) ลักษณะทั่วไป

อังกฤษเป็นประเทศที่ยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานโดยจัดให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานเอกสาร⁴ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ หลักกฎหมายคอมมอนลอว์ Civil Evidence Act 1995 (c.38) และ Electronic Communications Act 2000 Chapter c.7 โดยกฎหมายคอมมอนลอว์เป็นหลักกฎหมายทั่วไป ในขณะที่ Civil Evidence Act 1995 ก็เป็นการบัญญัติหลักการของกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานโดยทั่วไปไว้ ส่วน Electronic Communications Act 2000 ก็เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์โดยตรง กฎหมายฉบับนี้ กล่าวถึงสถานะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในการเป็นพยานหลักฐานไว้ในมาตรา 7 โดยรับรองว่า ในกระบวนการทางกฎหมายใด ๆ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ประกอบอยู่กับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นและการรับรองของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับลายมือชื่อนั้น ต้องรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เพื่อเป็นการรับรองความน่าเชื่อถือและความถูกต้องแท้จริงของการติดต่อสื่อสารหรือข้อมูล ตามมาตรานี้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์อาจอยู่ในรูปแบบใดก็ได้ถ้าประกอบอยู่กับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น และตั้งใจสร้างขึ้นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของการติดต่อสื่อสารหรือข้อมูล ความถูกต้องแท้จริงของการติดต่อสื่อสารหรือข้อมูล หรือทั้ง 2 อย่าง และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งประกอบอยู่กับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ ซึ่งถูกรับรองโดยบุคคลใด ๆ ถ้าบุคคลนั้น (ไม่ว่าก่อนหรือหลังการติดต่อสื่อสาร) ได้แถลงให้ทราบถึง

(a) ลายมือชื่อ

(b) สื่อกลางที่ใช้ในการผลิต การติดต่อสื่อสาร หรือการยืนยันความถูกต้องของลายมือชื่อ

⁴ เสาวภาภรณ์ ปิยะรัตน์, “การนำสารสนเทศมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่ง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), น. 50.

(c) กระบวนการที่ใช้กับลายมือชื่อมี (ไม่ว่าโดยลำพังหรือมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ๆ) ความสมบูรณ์ในการแสดงความน่าเชื่อถือของการติดต่อสื่อสารหรือข้อมูล ความถูกต้องแท้จริงของการติดต่อสื่อสารหรือข้อมูล หรือทั้ง 2 อย่าง

นอกจากนี้ตามบทบัญญัติมาตรา 8 ได้ให้อำนาจอรัสมนตรีในการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้แก่ แบบแผน การออกใบอนุญาต การรับรองความน่าเชื่อถือ เพื่อให้เกิดความสะดวกและความน่าเชื่อถือในการใช้การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือการจัดเก็บข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

ดังนั้น ตามกฎหมายอังกฤษในปัจจุบันจึงยอมรับสถานะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในการเป็นพยานหลักฐานแล้ว

(2) หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

ตามกฎหมายอังกฤษยอมรับให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน โดยจัดเป็นพยานเอกสาร⁵ หลักกฎหมายในการรับฟังจึงมีลักษณะเดียวกันกับพยานเอกสาร ดังนี้

- หลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

ตาม Civil Evidence Act 1995 มาตรา 8 (2) กำหนดให้ความแตกต่างของสำเนาและต้นฉบับไม่ใช่สาระสำคัญในการรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นการอนุญาตให้นำพยานหลักฐานเข้าสู่ศาลได้โดยไม่คำนึงถึงการรับฟัง แต่จะคำนึงถึงการพิจารณาคดี⁶ ดังนั้นจึงสามารถรับฟังสำเนาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนต้นฉบับได้

- การรับฟังพยานบอกเล่า

แต่เดิมพยานบอกเล่านั้นตามกฎหมายคอมมอนลอว์ห้ามมิให้รับฟัง แต่ก็มีบางกรณีที่ยกเว้นให้รับฟังได้ เช่น ข้อความในเอกสารมหาชนสามารถรับฟังได้โดยไม่ต้องให้ผู้จัดทำมาเบิกความต่อศาล คำรับหรือคำให้การหรือการกระทำที่ถือเป็นการยอมรับที่ทำให้ผู้กล่าวหรือผู้กระทำเสียประโยชน์ เป็นต้น

แต่ในปัจจุบันตาม Civil Evidence Act 1995 มาตรา 1 ได้กำหนดเกี่ยวกับหลักการรับฟังพยานบอกเล่าใหม่ คือ พยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาทางแพ่งต้องไม่ถูกตัดออกไปเพียงเพราะว่าเป็นพยานบอกเล่า (hearsay) และในการอ้างถึงพยานบอกเล่านี้ไม่คำนึงถึงว่าจะ

⁵ เสวภาภรณ์ ปิยะรัตน์, เพ่งอ้าง, น. 50.

⁶ Wilding, Edward, Computer Evidence, (London: Sweet & Maxwell, 1997), p. 102.

เป็นพยานบอกเล่านั้นจะเป็นระดับใด โดยเป็นการยอมรับกันว่าใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่จะไป ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานกันอีกครั้งหนึ่ง⁷ ดังนั้น จึงสามารถรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็น พยานหลักฐานได้แม้จะเป็นชนิดที่เป็นพยานบอกเล่า

- การนำสืบพยานประกอบ

ตามกฎหมายอังกฤษ⁸ การจะนำพยานนอกเอกสารเข้ามาใช้ในคดีได้ ก็ต่อเมื่อ การ รับฟังพยานดังกล่าวจะไม่มีผลเป็นการเพิ่มเติม หรือมีความแตกต่างหรือโต้แย้งกับคำจำกัดความที่ บันทึกลงในศาลหรือเอกสารใด ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้จัดทำขึ้น หรือเอกสารความตกลงที่มีผล เป็นการจำกัดสิทธิ์และบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม แต่ก็มีข้อยกเว้นและกรณีที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ ได้แก่ กรณีที่เกี่ยวกับข้อจำกัดและการมีผลบังคับใช้ของหนังสือสัญญาหรือเอกสารอื่น การขาด หายไปหรือความไม่ชัดเจนของความตกลงเกี่ยวกับราคา/มูลค่าตามสัญญา ความสามารถของ คู่สัญญาผู้ลงลายมือชื่อ หลักประกันประกอบการทำนิติกรรม การตีความหรือแปลความหมายของ เอกสารในกรณีที่เอกสารนั้นเป็นภาษาต่างประเทศหรือเป็นเอกสารโบราณ

ตามหลักกฎหมายอังกฤษนี้ ได้กำหนดหลักการห้ามรับฟังพยานนอกเอกสารไว้เป็น การทั่วไป แต่ไม่มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้รับฟังพยานนอกเอกสารกรณีที่ เป็นข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์แต่อย่างใด

- การรับรองความถูกต้อง

ตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ ของประเทศอังกฤษ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ พยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ถือว่าพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น เชื่อถือได้ ภายใต้ข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานไม่บกพร่อง ในการพิสูจน์

⁷ Coburn C.J. in *Hollington v. Hewthorn & Co.Ltd* [1943] 1 K.B. 587 อ้างถึงใน Chissick, Michael, and Kelman, Alistair, *Electronic commerce: law and practice*, 3rd ed, (London: Sweet & Maxwell, 2002), p. 192.

⁸ สรุปจาก พิทยา ภูพันธ์มฤทธิ, “ปัญหาในการบังคับใช้ มาตรา 94 ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น. 28-36.

โต้แย้งว่าเป็นอย่างอื่นจึงตกเป็นหน้าที่ของฝ่ายที่ต้องการคัดค้าน⁹ การพิจารณาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ ขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มาและกระบวนการจัดทำข้อมูลนั้น ในส่วนความน่าเชื่อถือของข้อมูล พิจารณาจากคุณภาพของแหล่งที่มาและใครเป็นผู้แสดงพยานหลักฐานดังกล่าว และในส่วนความน่าเชื่อถือของกระบวนการจัดทำข้อมูลนั้น พิจารณาจากคุณภาพของการควบคุมระบบคอมพิวเตอร์¹⁰ เช่น มาตรฐานการควบคุม ตรวจสอบ

นอกจากนี้ตามมาตรา 8 (1) ของ Civil Evidence Act 1995 กำหนดให้ข้อความในเอกสารจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ถ้าสามารถพิสูจน์ถึงวิธีการจัดทำ หรือเอกสารนั้นยังคงมีอยู่ โดยการแสดงวิธีการจัดทำสำเนาของเอกสารดังกล่าวหรือส่วนสำคัญของเอกสาร และสามารถรับรองความถูกต้องแท้จริงตามวิธีที่ศาลเห็นชอบ และตามมาตรา 8 (2) กำหนดให้ความแตกต่างของสำเนาและต้นฉบับไม่ใช่สาระสำคัญในการรับฟังพยานหลักฐาน

ตามมาตรา 9 (1) กำหนดให้เอกสารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบันทึกทางธุรกิจหรือบันทึกขององค์กรมหาชน (the records of a business or public authority) สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ แต่อย่างไรก็ตามคู่ความอีกฝ่ายก็อาจนำสืบหักล้างหรือแสดงถึงความไม่ถูกต้องได้ นอกจากนี้เอกสารอื่น ๆ ต้องถือเป็นส่วนหนึ่งของบันทึกทางธุรกิจหรือบันทึกขององค์กรมหาชน ถ้าในการนำเสนอต่อศาล มีการรับรองโดยมีลายมือชื่อของเจ้าหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจหรือองค์กรนั้น และกรณีที่ไม่มียุติทางธุรกิจหรือบันทึกขององค์กรมหาชน ในการนำสืบอาจจะกระทำได้โดยใช้คำให้การของเจ้าหน้าที่ที่ทำบันทึกนั้นแทนก็ได้ ซึ่งกรณีข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือองค์กรมหาชนก็อาจได้รับประโยชน์จากมาตรานี้ด้วย

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดเกี่ยวกับการเก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถแสดงได้ถึงความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ใน Electronic Communications Act 2000 มาตรา 8 (4) (g) และมาตรา 8(5) ได้กำหนดให้การร่างกฎหมายต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือการเก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อ

⁹ เด่นฟ้า เรืองฤทธิ์เดช, “ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังเอกสารอิเล็กทรอนิกส์,” ตุลพาณ 53: 3 (กันยายน - ธันวาคม 2549): 109. และ Chissick, Michael, and Kelman, Alistair, supra note 7, p. 197.

¹⁰ Chissick, Michael, and Kelman, Alistair, Electronic Commerce Law and Practice, 2nd ed. (2000), p. 181. อ้างถึงใน เด่นฟ้า เรืองฤทธิ์เดช, เพิ่งอ้าง, น. 110.

การกำหนดเนื้อหาที่จำเป็น หรือเพื่อใช้ในการพิสูจน์ในกระบวนการทางกฎหมาย ซึ่งเนื้อหาที่ต้องระบุดังกล่าวได้แก่

- (a) สิ่งที่จะใช้ติดต่อสื่อสารหรือเก็บรักษาทางอิเล็กทรอนิกส์
 - (b) เวลา หรือวันที่ เกี่ยวกับการใช้ติดต่อสื่อสารหรือเก็บรักษาทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น
 - (c) สถานที่เกี่ยวกับการใช้ติดต่อสื่อสารหรือเก็บรักษาทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น
 - (d) บุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำสิ่งนั้นขึ้น
 - (e) เนื้อหา ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น
- และนอกจากนี้ยังมีตัวอย่างกฎหมายพิเศษเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับบันทึกของธนาคาร

(Banking Records) ใน the Banker's Evidence Act 1879 (แก้ไขเพิ่มเติมปีโดย Banking Act 1979) โดยให้บันทึกของธนาคารนั้นสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐาน โดยได้รับสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีความถูกต้องเว้นแต่จะพิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น หากแสดงให้เห็นว่า

- (1) บันทึกที่ทำขึ้นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการบันทึกตามปกติของธนาคาร
- (2) บันทึกนั้นอยู่ในการดูแลหรือการควบคุมของธนาคาร
- (3) บันทึกนั้นถูกทำขึ้นตามปกติของธุรกิจของธนาคาร¹¹

2.1.2 สหรัฐอเมริกา

(1) ลักษณะทั่วไป

สหรัฐอเมริกาคือประเทศที่ยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานโดยจัดให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานเอกสาร ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ Federal Rules of Evidence (ข้อบังคับว่าด้วยพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา) Uniform Computer Information Transactions Act 1999 (Last Revisions or Amendments Completed Year 2002) Uniform Electronic Transactions Act 1999 โดย Federal Rules of Evidence เป็นกฎหมายที่วางข้อกำหนดเกี่ยวกับพยานหลักฐานโดยทั่วไป เช่น การเสนอพยานหลักฐาน การพิจารณาพยาน การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ส่วน Uniform Computer Information Transactions Act 1999 เป็นกฎหมายแม่แบบที่ยอมรับและกำหนดหลักการและรายละเอียดเกี่ยวกับธุรกรรมทางข้อมูลคอมพิวเตอร์ ที่สำคัญกฎหมายฉบับนี้ก็ได้ยอมรับฐานะทางกฎหมายของข้อมูล

¹¹ Mawrey, Richard B., and Salmon, Keith J, Computers and the law, (Oxford: BSP Professional Books, 1988), p. 202.

อิเล็กทรอนิกส์ในมาตรา 107 และสำหรับ Uniform Electronic Transactions Act 1999 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่สำคัญกฎหมายฉบับนี้ยอมรับฐานะทางกฎหมายของข้อมูลหรือลายมือชื่อ การทำเป็นหนังสือและลายมือชื่อ และการทำสัญญาในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา 7) ยอมรับการนำเสนอข้อมูลหรือจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ (มาตรา 8 และมาตรา 12) ยอมรับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน (มาตรา 13) ซึ่งการยอมรับฐานะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ได้กำหนดไว้ในลักษณะเดียวกับกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

(2) หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

ตาม Federal Rules of Evidence ข้อ 1001 (2) ยอมรับให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานเอกสารและตาม Uniform Electronic Transactions Act 1999 มาตรา 13 ยอมรับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน อย่างชัดเจน ซึ่งเมื่อยอมรับเป็นพยานเอกสารแล้วทำให้มีหลักกฎหมายในการรับฟังเป็นพยานหลักฐานต่าง ๆ ดังนี้

- หลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

ตาม The federal Rule of Evidence Rule ข้อ 1001 (2) ของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ต้นฉบับของเอกสารหรือการบันทึก ได้แก่ ตัวเอกสารหรือตัวบันทึกนั่นเอง และรวมถึงสิ่งที่ทำพร้อมกันโดยประสงค์จะให้มียุทธวิธีเดียวกันโดยผู้ทำหรือผู้ออกเอกสารหรือบันทึกนั้น ต้นฉบับของภาพถ่ายให้รวมถึงฟิล์มหรือรูปภาพที่อัดออกมา หากข้อมูลถูกบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือในลักษณะเดียวกัน สิ่งที่พิมพ์ออกมา หรือที่อ่านได้ด้วยสายตาซึ่งแสดงให้ปรากฏข้อมูลที่บันทึกไว้อย่างถูกต้อง ถือว่าเป็น “ต้นฉบับ” ด้วย¹²

โดยในการนำสืบนั้นในข้อ 1002¹³ กำหนดให้ในการพิสูจน์เนื้อหาของการบันทึก หรือภาพถ่าย จะต้องนำต้นฉบับของเอกสาร การบันทึก หรือภาพถ่ายมานำสืบ เว้นแต่จะมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในข้อบังคับนี้หรือในรัฐบัญญัติของรัฐสภา และกำหนดข้อยกเว้นในข้อ 1004 คือ ไม่จำเป็นต้องนำต้นฉบับมาสืบ และพยานหลักฐานอื่นที่แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาของ

¹² พรเพชร วิชิตชลชัย, ข้อบังคับว่าด้วยพยานหลักฐานของศาลสหรัฐอเมริกา: แก้ไขเพิ่มเติมถึงปี 2003, (กรุงเทพมหานคร, 2546), น. 81-82.

¹³ เพ่งอ้าง, น. 81-82.

เอกสาร การบันทึก หรือภาพถ่าย อาจนำเสนอเพื่อให้ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ต้นฉบับสูญหายหรือถูกทำลาย ต้นฉบับทั้งหมดสูญหายหรือถูกทำลาย เว้นแต่ผู้เสนอเป็นผู้ทำให้สูญหายหรือถูกทำลายเสียเองโดยเจตนาร้าย

(2) ต้นฉบับนำมาไม่ได้ ไม่อาจนำต้นฉบับมาได้โดยกระบวนการทางตุลาการหรือโดยกฎหมายวิธีพิจารณาความ

(3) ต้นฉบับอยู่ในความครอบครองของฝ่ายตรงข้าม เมื่อต้นฉบับอยู่ในความครอบครองของฝ่ายตรงข้าม หากคู่ความฝ่ายนั้นได้รับการร้องขอไม่ว่าโดยกระบวนการยื่นคำคู่ความหรือกระบวนการอื่นว่า เนื้อหาของเอกสารเป็นสาระสำคัญของข้อพิพาทในการพิจารณาแล้วปรากฏว่า คู่ความฝ่ายนั้นไม่นำต้นฉบับมาแสดงในชั้นพิจารณา หรือ

(4) เรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องโดยประการอื่น เอกสารการบันทึกหรือภาพถ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังพิจารณาอยู่

จะเห็นว่าข้อ 1004 นี้กำหนดไว้ในลักษณะเดียวกันกับมาตรา 93 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย

- การรับฟังพยานบอกเล่า

ตามข้อ 801 ของ Federal Rules of Evidence กำหนดค่านิยมของคำบอกเล่าไว้ว่า

“คำบอกเล่า” หมายความว่า ข้อความซึ่งเป็นคำกล่าวของบุคคลอื่นที่มีผู้ใช้ซึ่งกำลังเบิกความต่อศาลนำเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ความจริงของคำกล่าวนั้น¹⁴

“ข้อความ” หมายความว่า (1) คำกล่าวด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร หรือ (2) การกระทำของบุคคลที่มีได้แปลงเสียงเป็นวาจาหากทำโดยเจตนาที่จะใช้แทนคำกล่าวนั้น

ในการรับฟังนั้นตามข้อ 802 ห้ามมิให้รับฟังคำบอกเล่าเป็นพยานหลักฐาน เว้นแต่จะได้อนุญาตไว้ในข้อบังคับนี้หรือโดยข้อบังคับอื่น ซึ่งกำหนดโดยศาลสูงสุดโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายหรือโดยรัฐบัญญัติของรัฐสภา ซึ่งตามข้อบังคับว่าด้วยพยานหลักฐานนี้ได้กำหนดข้อยกเว้นที่เกี่ยวข้องกับพยานเอกสารไว้ ดังนี้

¹⁴ เฟิ่งอ้าง, น. 67.

(1) บันทึกรายงานกิจกรรมตามปกติ¹⁵

สมุดบันทึก รายงาน การบันทึกหรือการรวบรวมข้อมูลในรูปแบบใดก็ตามเกี่ยวกับการกระทำ เหตุการณ์ สภาพการณ์ ความเห็น การปฏิบัติ ซึ่งทำขึ้นใกล้กับเวลาที่เกิดขึ้นหรือจากข่าวสารที่ถูกส่งต่อโดยบุคคลที่มีความรู้หากถูกรักษาไว้ในการปฏิบัติงานตามปกติ และเป็นวิธีปฏิบัติตามปกติของธุรกิจนั้น ๆ ในการที่จะจัดทำสมุดบันทึก รายงาน การบันทึก หรือการรวบรวมข้อมูลโดยนำเสนอในรูปของคำเบิกความของผู้เก็บรักษา หรือพยานอื่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เว้นเสียแต่ว่าแหล่งข่าวหรือวิธีการหรือสถานการณ์ของการจัดเตรียมแสดงให้เห็นถึงการขาดความน่าเชื่อถือ คำว่าธุรกิจที่ใช้ในที่นี้หมายถึง ธุรกิจ สถาบัน สมาคม องค์กรวิชาชีพหรือที่เรียกชื่ออย่างไรก็ตามไม่ว่าทำโดยมุ่งแสวงหากำไรหรือไม่

(2) บันทึกรายงานเอกสารที่กระทบต่อผลประโยชน์ในทรัพย์สิน¹⁶

บันทึกของเอกสารที่ทำขึ้นเพื่อให้มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ในทรัพย์สินในฐานะหลักฐานของข้อความซึ่งเป็นการบันทึกไว้เป็นต้นฉบับ และการปฏิบัติตลอดจนการส่งมอบไปยังบุคคลแต่ละคนที่ได้มีการปฏิบัติตามบันทึกนั้น หากบันทึกดังกล่าวกระทำโดยหน่วยงานของรัฐและโดยอำนาจของกฎหมายที่ทำให้มีการบันทึกเอกสารประเภทนี้

(3) ข้อความในเอกสารที่กระทบต่อผลประโยชน์ในทรัพย์สิน¹⁷

ข้อความซึ่งบันทึกในเอกสารซึ่งทำขึ้นเพื่อผลกระทบต่อผลประโยชน์ในทรัพย์สิน หากเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของเอกสารนั้น เว้นแต่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นเพราะว่าเอกสารนั้นไม่ตรงต่อความจริงที่ระบุในเอกสารที่จัดทำขึ้น

- การนำสืบพยานประกอบ¹⁸

ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา (หลักพยานนอกเอกสาร "Extrinsic Evidence" หรือหลักพยานวาจา "The Parol Evidence Rule") ข้อเท็จจริงใดๆ ที่มีมาก่อนสัญญาอาจไม่สามารถ

¹⁵ Federal Rule of Evidence ข้อ 803 (6) แปลโดย พรเพชร วิชิตชลชัย, เพ็ญอ้าง, น. 69.

¹⁶ Federal Rule of Evidence ข้อ 803 (14) แปลโดย พรเพชร วิชิตชลชัย, เพ็ญอ้าง, น. 71.

¹⁷ Federal Rule of Evidence ข้อ 803 (15) แปลโดย พรเพชร วิชิตชลชัย, เพ็ญอ้าง, น. 71.

¹⁸ สรุปจาก พิทยา ภูพันธ์สมุทร, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 8, น. 28-36.

รับฟังได้หากมีผลเป็นการเพิ่มเติมหรือขัดแย้งกับเอกสารสัญญานั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ทั้งนี้ กฎเกณฑ์การใช้ parol evidence จะไม่ถูกนำมาใช้กับพยานหลักฐานที่เสนอโดยคู่สัญญาฝ่ายที่ได้แย้งว่าสัญญานั้นถูกจัดทำขึ้นจากความผิดพลาด การถูกข่มขู่ การใช้อิทธิพล และ extrinsic evidence จะยอมรับฟังได้เสมอ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ ของสัญญา
- เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการหาความหมายของคำที่กำกวม/ไม่ชัดเจนในสัญญา
- เพื่อแสดงว่าข้อสัญญาที่กำกวมนั้นแท้จริงเกิดจากความเข้าใจผิดระหว่างคู่สัญญา
- เพื่อแสดงการฉ้อฉล หลอกลวง ความเข้าใจผิด ความผิดพลาด หรือวัตถุประสงค์ที่ไม่

ชอบด้วยกฎหมายของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย

- เพื่อแสดงว่าคำตอบแทนตามสัญญาที่ตกลงกันยังมิได้มีการจ่าย
- เพื่อแสดงตัวคู่สัญญาที่แท้จริง เช่น ในกรณีที่คู่สัญญามีการเปลี่ยนชื่อใหม่

ตามหลักกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักการห้ามรับฟังพยานนอกเอกสารไว้เป็นการทั่วไป แต่ไม่มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้รับฟังพยานนอกเอกสารกรณีที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะแต่อย่างใด

- การรับรองความถูกต้อง¹⁹

ภายใต้หลักกฎหมายคอมมอนลอว์เอกสารจะไม่สามารถรับรองความถูกต้องแท้จริงของตนเองได้ แต่จะสามารถนำเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลได้โดยที่มีบุคคลยืนยันความมีอยู่ ลักษณะ ที่มา และความเกี่ยวข้อง²⁰ ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ได้ถูกนำมาบัญญัติเป็นมาตรา 9 ของ **Federal Rules of Evidence** ดังนี้

- (1) กฎว่าด้วยการรับรองความถูกต้องแท้จริงหรือการระบุรับรองสถานะ

ตามข้อ 901 บัญญัติหลักทั่วไปไว้ว่าการรับรองความถูกต้องแท้จริงหรือการระบุรับรองสถานะเป็นเงื่อนไขก่อนการรับฟังพยานหลักฐานใดนั้น อาจกระทำได้โดยการเสนอพยานหลักฐานที่เพียงพอจะสนับสนุนว่าเรื่องทั้งหลายเป็นไปตามที่กล่าวอ้าง และได้ยกตัวอย่างไว้ เช่น คำเบิกความของพยานบุคคลที่มีความรู้ ความเห็นของผู้ที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องลายมือชื่อ ลักษณะเด่นที่เกี่ยวข้อง กระบวนการหรือระบบ เป็นต้น

¹⁹ แปลโดยพรเพชร วิชิตชลชัย, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 12, น. 76-80.

²⁰ เด่นฟ้า เรืองฤทธิ์เดช, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 9, น. 76.

(2) การรับรองความถูกต้องแท้จริงในตนเอง

ตามข้อ 902 กำหนดข้อยกเว้นไว้ว่ากรณีดังต่อไปนี้ไม่จำเป็นต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุนในเรื่องความถูกต้องแท้จริง ซึ่งที่จะเกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่

- เอกสารที่มีการรับรองแล้ว เอกสารที่ประกอบด้วยคำรับรองการรับรู้ซึ่งกระทำขึ้นโดยโนตารีพับลิก หรือเจ้าพนักงานอื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายในการให้คำรับรอง

- เอกสารทางการค้าและที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางการค้า ลายมือชื่อที่ปรากฏไว้ และเอกสารที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด รวมตลอดถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่กำหนดไว้ในกฎหมายพาณิชย์ทั่วไป

- ข้อสันนิษฐานตามรัฐบัญญัติ ลายมือใด ๆ เอกสารใด ๆ หรือเรื่องอื่นใดที่รัฐบัญญัติของรัฐสภากำหนดเป็นข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่าเป็นของแท้จริงหรือถูกต้อง

- บันทึกรายงาน (ที่ทำ) ในประเทศของกิจกรรมที่กระทำเป็นปกติซึ่งมีการรับรองต้นฉบับหรือคู่ฉบับของบันทึกรายงานในประเทศของกิจกรรมที่กระทำเป็นปกติซึ่งอาจนำเสนอได้ตามข้อ 803 (6) ถ้ามีการแนบคำรับรองเป็นลายลักษณ์อักษรของผู้เก็บรักษาหรือบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติในการกระทำที่สอดคล้องกับรัฐบัญญัติของรัฐสภาหรือข้อบังคับของศาลสูงสุดที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายรับรองว่าบันทึกนั้น

(A) ได้ทำขึ้นในขณะหรือใกล้กับเวลาของการเกิดขึ้นของเรื่องที่บ้านพักหรือโดยได้รับการรับข่าวสารส่งมาจากบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว

(B) มีการเก็บรักษาไว้ในการกระทำซึ่งเป็นกิจการปกติ

(C) ได้จัดทำขึ้นในการกระทำซึ่งเป็นกิจการปกติโดยวิธีปฏิบัติที่ปกติ

คู่ความฝ่ายซึ่งประสงค์จะเสนอบันทึกดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานภายใต้วรรคนี้จะต้องส่งคำร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งคู่ความฝ่ายอื่นและจะต้องพร้อมให้ตรวจสอบบันทึกและคำรับรองล่วงหน้าเป็นระยะเวลาเพียงพอที่คู่ความฝ่ายอื่นมีโอกาสเป็นธรรมในการโต้แย้งคัดค้าน

- บันทึกรายงานที่ทำในต่างประเทศของกิจกรรมที่กระทำเป็นปกติซึ่งมีการรับรอง ในคดีแพ่ง ต้นฉบับหรือคู่ฉบับของบันทึกรายงานในต่างประเทศของกิจกรรมที่กระทำเป็นปกติซึ่งอาจนำเสนอได้ตามข้อ 803 (6) ถ้ามีการแนบคำรับรองเป็นลายลักษณ์อักษรของผู้เก็บรักษาหรือบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติรับรองว่าบันทึกนั้น

(A) ได้ทำขึ้นในขณะหรือใกล้กับเวลาของการเกิดขึ้นของเรื่องที่บ้านพักหรือโดยได้รับการรับข่าวสารส่งมาจากบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว

(B) มีการเก็บรักษาไว้ในการทำซึ่งเป็นกิจการปกติ

(C) ได้จัดทำขึ้นในการทำซึ่งเป็นกิจการปกติโดยวิธีปฏิบัติที่ปกติ

คำรับรองจะต้องลงชื่อในทางปฏิบัติที่ว่า หากเป็นการรับรองเท็จผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบต่อทางอาญาตามกฎหมายของประเทศที่มีการรับรอง คู่ความฝ่ายซึ่งประสงค์จะเสนอบันทึกดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานภายใต้วรรคนี้จะต้องส่งคำร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งคู่ความฝ่ายอื่นและจะต้องพร้อมให้ตรวจสอบบันทึกและคำรับรองล่วงหน้าเป็นระยะเวลาเพียงพอที่คู่ความฝ่ายอื่นมีโอกาสเป็นธรรมในการโต้แย้งคัดค้าน

(3) พยานที่ลงชื่อในเอกสารไม่จำเป็นต้องมีการนำสืบ

ตามข้อ 903 กำหนดเกี่ยวกับพยานที่ลงชื่อในเอกสารว่า ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องนำสืบพยานบุคคลที่เป็นผู้ลงชื่อในเอกสารเพื่อรับรองความถูกต้องแท้จริงของเอกสารนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายที่ใช้บังคับในเขตอำนาจศาลนั้นกำหนดว่าลายมือชื่อของพยานในเอกสารมีผลต่อความสมบูรณ์ของเอกสารนั้น

และตาม Uniform Computer Information Transactions Act 1999 มาตรา 108 กำหนดเกี่ยวกับการรับรองความถูกต้องของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

(a) การรับรองความถูกต้องอาจพิสูจน์โดยวิธีใดก็ได้ รวมถึงการแสดงว่าคู่สัญญาสร้างการใช้ข้อมูลหรือการเข้าถึงซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้ เมื่อเป็นการใช้งานตามปกติ

(b) การกำกับดูแลโดยเหตุผลสมควรทางการค้า (commercially reasonable) ยอมรับให้คู่สัญญาหรือกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อรับรองความถูกต้องของข้อมูลได้

นอกจากนี้ยังมีหลักเกี่ยวกับการเก็บรักษา ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์นั้น คู่ความมีหน้าที่เก็บรักษาเอกสารเมื่อมีการเริ่มคดี โดยเก็บรักษาเอกสารเท่าที่เกี่ยวข้อภายใต้หลักความสุจริตและสามารถทำได้อย่างมีเหตุผล²¹ นอกจากนี้ กรณีที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องถูกทำลายและไม่มีทางเยียวยาและไม่มียกข้อยกเว้นที่ตอบโต้ได้ที่เหมาะสมแล้ว ศาลจะถือว่าเจตนาทำลายข้อมูล

²¹ William J. Robinson, 'An Overview of Electronic Discovery' Practising Law Institute Patents, Copyrights, Trademarks, and Literary Property Course Handbook Series PLI Order No. 6578 September – November, (2005) Patent Litigation 2005 [194] อ้างถึงใน เด่นฟ้า เรืองฤทธิ์เดช, เพิงอ้าง, น. 108.

ดังกล่าวถือเป็นข้อสันนิษฐานว่าพยานหลักฐานนั้นไม่ชอบ²² ซึ่งต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน หากคู่ความดังกล่าวต้องการอ้างเอกสารนั้น และถือว่าคู่ความนั้นรับข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว หากคู่ความอีกฝ่ายต้องการอ้างพยานหลักฐานนั้น²³

ตาม Uniform Electronic Transactions Act 1999 มาตรา 12 กำหนดเกี่ยวกับการเก็บรักษาข้อมูลและต้นฉบับ ไว้ดังนี้

(a) ถ้ากฎหมายเรียกร้องให้มีการเก็บรักษาข้อมูล หากได้เก็บรักษาในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ถือว่าเป็นไปตามข้อเรียกร้องเช่นนั้นแล้ว ถ้า (1) มีความถูกต้องแท้จริงของข้อมูล เช่นเดียวกับการส่งครั้งแรกจนถึงรูปแบบสุดท้ายและ (2) สามารถเข้าถึงได้ในภายหลัง

(b) ข้อเรียกร้องตาม (a) ไม่ใช้กับข้อมูลที่ใช้ในการส่ง ติดต่อสื่อสาร หรือรับ

(c) บุคคลอาจทำให้เป็นที่พอใจตาม (a) โดยการใช้บริการของบุคคลอื่น ถ้าข้อเรียกร้องเหล่านั้นได้ถูกทำให้เป็นที่พอใจ

(d) ถ้ากฎหมายเรียกร้องการนำเสนอข้อมูลหรือการเก็บรักษาข้อมูลในรูปแบบต้นฉบับ หากไม่สามารถนำเสนอหรือเก็บรักษาในรูปแบบต้นฉบับได้ กฎหมายยอมรับการเก็บรักษาตาม (a)

(e) ถ้ากฎหมายเรียกร้องให้มีการเก็บรักษาการตรวจสอบ ข้อเรียกร้องดังกล่าวถูกทำให้เป็นที่พอใจได้โดยการเก็บรักษาในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งข้อมูลก่อนและหลังการตรวจสอบตาม (a)

(f) การเก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตาม (a) เป็นการทำให้พอใจตามข้อเรียกร้องของกฎหมายที่บุคคลจะต้องเก็บข้อมูลไว้เป็นพยานหลักฐาน การตรวจสอบบัญชี หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นทำนองเดียวกัน เว้นแต่กฎหมายที่ตราขึ้นภายหลังจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

(g) มาตรานี้ไม่ขัดขวางหน่วยงานของรัฐบาลในการเพิ่มเติมข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการเก็บรักษาข้อมูลที่ตนเกี่ยวข้อง

มาตรานี้กำหนดไว้ลักษณะเดียวกันกับ UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce Articles 8 และ 10

²² Crescendo Investments v. Brice, 61 S.W.3d 465 (Tex. 2001). อ้างถึงใน เค้นฟ้า เรื่องฤทธิ์เดช, เพ็งอ้าง, น. 108.

²³ เค้นฟ้า เรื่องฤทธิ์เดช, เพ็งอ้าง, น. 108.

2.2 กฎหมายต่างประเทศที่ยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานอีกประเภทหนึ่ง

2.2.1 สิงคโปร์

(1) ลักษณะทั่วไป

สิงคโปร์เป็นประเทศที่ยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานโดยจัดให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานอีกประเภทหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ Evidence Act of Singapore, Electronic Transactions Act of Singapore และ The Evidence (Computer Output) Regulations : Approved Process โดย Evidence Act เป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับเรื่องพยานหลักฐานโดยตรงซึ่งมีการแก้ไขในปี 1997 เพื่อรองรับพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Transactions Act 1998 เป็นกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับรองฐานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา 6) การยอมรับการทำเป็นหนังสือและลายมือชื่อในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา 7 และมาตรา 8) การยอมรับการเก็บรักษาเอกสาร ข้อมูล หรือบันทึกในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา 9) ซึ่งกำหนดไว้ลักษณะเดียวกันกับ UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce สำหรับกรณีของ The Evidence (Computer Output) Regulations: Approved Process เป็นกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจจาก Evidence Act โดยกำหนดเกี่ยวกับกระบวนการรับรองความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

(2) หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

ตาม Evidence Act มาตรา 35 กำหนดเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Computer Output) เป็นพยานหลักฐานไว้โดยเฉพาะต่างหากจากพยานหลักฐานประเภทอื่น ๆ ซึ่งมีหลักการต่าง ๆ ในการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ดังนี้

- หลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

ตาม Evidence Act มาตรา 35 (10) ของประเทศสิงคโปร์ นี้กำหนดให้สามารถรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้เช่นเดียวกับต้นฉบับ หากว่าส่วนที่แตกต่างกับต้นฉบับ เช่น กล้อง เล้น สี กราฟฟิก ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความถูกต้องของเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง และสามารถรับฟังได้แม้จะเป็นพยานหลักฐานชั้นที่ 2

- การรับฟังพยานบอกเล่า

ตามมาตรา 35 นี้ไม่ได้กล่าวถึงแต่อย่างใด

- การรับรองความถูกต้อง

ตาม Evidence Act มาตรา 35 (1) กำหนดเกี่ยวกับการรับรองความถูกต้องกรณีมีการนำเสนอพยานหลักฐานในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (computer output) ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยอาจแบ่งการรับรองความถูกต้องของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้เป็น 4 วิธี คือ

(1) การตกลงกันของคู่ความที่เกี่ยวข้อง

กรณีนี้ผู้อ้างพยานหลักฐานต้องแสดงให้เห็นได้ว่าคู่ความได้ตกลงกันให้สามารถนำเสนอพยานหลักฐานในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการพิจารณาไม่ว่าเวลาใดก็ตาม โดยไม่คำนึงว่าจะมีการโต้แย้งถึงความแท้จริงหรือความถูกต้องของเนื้อหาหรือไม่

(2) มีการรับรองโดยกระบวนการรับรอง (Approved Process)

“กระบวนการรับรอง (Approved Process)” หมายถึง กระบวนการรับรองตามบทบัญญัติหรือข้อกำหนดที่ออกโดยรัฐมนตรี หรือโดยบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีเป็นผู้ประกอบการรับรอง (Certifying Authority) ซึ่งการให้การรับรองโดยบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับการแต่งตั้งดังกล่าวจะอยู่ในรูปใบรับรองที่ลงนามโดยบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติการหรือผู้บริหารของผู้ประกอบการรับรอง (Certifying Authority) และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความเห็นชอบด้วยกับกระบวนการรับรองดังกล่าว

ผลของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านกระบวนการรับรองก็คือ กฎหมายจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าถูกต้องแท้จริง เว้นแต่พิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น

การเก็บรักษาเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องแท้จริง โดยตาม The Evidence (Computer Output) Regulations กำหนดให้ในการก่อตั้งกระบวนการรับรองกระบวนการทางกายภาพต้องออกแบบให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลทั้งหมดมีความถูกต้องแท้จริงในการเก็บและการสร้างขึ้นใหม่ ขั้นตอนต่าง ๆ ให้อ้างถึง

(1) การป้องกันการเข้าถึงโดยบุคคลที่ไม่มีอำนาจ

(2) อุปกรณ์ในการควบคุมรักษาความปลอดภัยในการป้องกันการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยไม่มีอำนาจ

(3) มีระบบข้อมูลสำรองและระบบการกู้คืน

(4) คุณสมบัติของอุปกรณ์เป็นประกันการตรวจสอบให้แน่ใจได้ว่าจะมีความสมบูรณ์และเก็บรักษาไว้โดยถูกต้องของเอกสาร แม้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ผิดปกติของระบบขึ้น

(5) การเก็บรักษาข้อมูลที่ไม่มีการเพิ่มรูปแบบของภาพ

(6) เก็บรักษาข้อมูลการตรวจสอบหากมีการแก้ไขภาพนั้นและการเก็บรักษาดัชนีแบบ ไม่มีการเพิ่มรูปแบบของภาพ

(7) กรณีที่ภาพบางส่วนถูกจัดเก็บ บันทึก แยกไว้เป็นเอกสารต่างหากจากกัน ต้องมีการเก็บรักษาความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงนั้นไว้ด้วย

(8) การเพิ่มเติมในเอกสารหรือภาพต้องไม่แตกต่างไปจากข้อมูลต้นฉบับ

(9) เก็บรักษาข้อมูลการตรวจสอบในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงตัวบ่งชี้ถึงภาพและภาพในรูปแบบก่อนมีการเปลี่ยนแปลง

(10) ระบบต้องไม่อนุญาตให้เปลี่ยนแปลงภาพซึ่งเชื่อมโยงกับฐานข้อมูล

(11) มาตรการต้องทำให้มั่นใจได้ว่าภาพไม่ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลาย

(12) มาตรการต้องทำให้มั่นใจได้ว่าภาพที่ประกอบขึ้นหลายส่วนแสดงออกถึงต้นฉบับได้อย่างถูกต้องแท้จริง

ในการรวมกันซึ่งกระบวนการทางกายภาพ เทคนิคที่ดีที่สุดของระบบต้องสามารถเก็บรักษาและสร้างเนื้อหาข้อมูลของเอกสารได้อย่างถูกต้อง โดยต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) สามารถเก็บรักษาข้อมูลไว้ได้ทั้งหมด

(2) การปรับปรุงภาพต้องรักษาความถูกต้องของภาพไว้ได้

(3) สามารถบ่งชี้ภาพได้อย่างถูกต้อง

(4) สามารถรับรองได้ถึงความถูกต้องของภาพกับฐานข้อมูล

(5) การเพิ่มเติมไปยังเอกสารหรือภาพต้องไม่แตกต่างไปจากข้อมูลต้นฉบับ

(6) การเก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องสามารถกู้คืนมาได้

(7) มีระบบการรักษาความปลอดภัย ฐานข้อมูลสำรอง และความสามารถในการกู้คืนที่มีประสิทธิภาพ

(8) ภาพต้องไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปยังฐานข้อมูล

(9) ข้อมูล (output) ต้องถูกรักษาความปลอดภัย

(10) สามารถตรวจสอบร่องรอยข้อมูลได้

(11) สามารถที่จะสร้างใหม่ได้อย่างถูกต้องซึ่งข้อมูลบางส่วนของเอกสาร ในรูปของภาพข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (output images)

(3) ผู้อ้างแสดงให้เป็นที่พอใจถึงความถูกต้อง

ตามมาตรา 35 (1) (c) ฝ่ายที่อ้างข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์พยานหลักฐานแสดงได้ว่า (1) ไม่มีเหตุที่ทำให้เชื่อว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ถูกต้อง เพราะการใช้คอมพิวเตอร์ และไม่มีเหตุที่

แสดงถึงความผิดปกติหรือสงสัยเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น (2) มีเหตุผลที่น่าเชื่อได้ว่าในการให้การติดต่อสื่อสารทุกครั้ง ความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ไม่ได้รับผลกระทบจากการติดต่อสื่อสารนั้น ซึ่งการแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือดังกล่าวสามารถใช้คำรับรอง (certificate signed) ของบุคคลต่าง ๆ ดังนี้ ก็จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เพียงพอแล้ว

- คำรับรองของบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการหรือให้บริการระบบคอมพิวเตอร์ และ (1) สามารถระบุกระบวนการสร้างได้ (2) แสดงการมีส่วนร่วมของอุปกรณ์ใด ๆ ในการประมวลผลและการเก็บรักษาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น (3) แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาที่ระบุถึง (มาตรา 35 (6))

- กรณีที่บุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการหรือให้บริการระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ ไม่สามารถให้การรับรองได้ด้วยเหตุผลใด ๆ คำรับรองของบุคคลที่ควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ และ (1) สามารถระบุกระบวนการสร้างได้ (2) แสดงการมีส่วนร่วมของอุปกรณ์ใด ๆ ในการประมวลผลและการเก็บรักษาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น (3) แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาที่ระบุถึง (มาตรา 35 (7))

- กรณีที่บุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการหรือให้บริการระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ หรือบุคคลที่ควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ ไม่สามารถให้การรับรองได้ด้วยเหตุผลใด ๆ คำรับรองของบุคคลซึ่งได้รับหรือได้มาซึ่งการควบคุมหรือการเข้าถึงบันทึกหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโดยคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และ (1) สามารถระบุกระบวนการสร้างได้ (2) แสดงการมีส่วนร่วมของอุปกรณ์ใด ๆ ในการประมวลผลและการเก็บรักษาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น (3) แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาที่ระบุถึง ก็จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เพียงพอแล้ว (มาตรา 35 (8))

(4) การรับรองความถูกต้องโดยศาล

ตาม The Evidence Act มาตรา 36 กำหนดเกี่ยวกับกรณีที่ศาลไม่เชื่อว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่น่าสืบตามมาตรา 35 มีความถูกต้องแท้จริง ศาลสามารถเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบได้ ซึ่งอาจเป็นผู้ประกอบการรับรอง หรือบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการหรือให้บริการระบบคอมพิวเตอร์ หรือบุคคลที่ควบคุมหรือเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ หรือบุคคลซึ่งได้รับหรือได้มาซึ่งการควบคุมหรือการเข้าถึงบันทึกหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโดยคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือโดยผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง และศาลอาจเรียก

พยานบุคคลมาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ และนอกจากนี้ศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่อาจพิสูจน์ได้ถึงความขัดแย้งหรือความถูกต้อง หรือสนับสนุน ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้สร้างหรือผู้ประมวลผล

2.2.2 แคนาดา

(1) ลักษณะทั่วไป

แคนาดาเป็นประเทศที่ยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานโดยจัดให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานอีกประเภทหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ Uniform Electronic Commerce Act 1999 และ Canada Evidence Act 1995 แก้ไขเพิ่มเติมโดย The Personal Information Protection and Electronic Documents Act 2000 โดย Uniform Electronic Commerce Act 1999 เป็นกฎหมายว่าด้วยการพาณิชย์ทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับรองฐานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา 5) การยอมรับการทำเป็นหนังสือและลายมือชื่อในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา 8 และมาตรา 10) การยอมรับนำเสนอและการเก็บรักษาเอกสาร ข้อมูล หรือบันทึกในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา 11 และ 12) ซึ่งกำหนดไว้ลักษณะเดียวกันกับ UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce ส่วน Canada Evidence Act 1995 แก้ไขเพิ่มเติมโดย The Personal Information Protection and Electronic Documents Act 2000 นี้ ได้บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับการนำสืบและการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

(2) หลักกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน

ตาม Canada Evidence Act 1995 มาตรา 31.1-31.8 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 56 ของ The Personal Information Protection and Electronic Documents Act 2000 กำหนดเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Computer Output) เป็นพยานหลักฐานไว้โดยเฉพาะต่างหากจากพยานหลักฐานประเภทอื่น ๆ ซึ่งมีหลักการต่าง ๆ ในการรับฟังเป็นพยานหลักฐานดังนี้

- หลักพยานหลักฐานที่ดีที่สุด

ตาม Canada Evidence Act 1995 มาตรา 31.2(1) กำหนดให้หลักพยาน หลักฐานที่ดีที่สุดที่เกี่ยวข้องกับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ถูกทำให้เป็นที่พอใจได้โดยการหากพิสูจน์ให้เห็นถึงความถูกต้องแท้จริงของระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นั้นถูกบันทึกหรือจัดเก็บไว้ หรือถ้าได้ใช้ข้อสันนิษฐานด้านพยานหลักฐานที่ได้จัดตั้งขึ้นภายใต้มาตรา 31.4 (ข้อ

สันนิษฐานด้านพยานหลักฐานเกี่ยวกับการลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบปลอดภัย) และตาม (2) ในกรณีที่ไม่มีพยานหลักฐานอยู่ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ออก (Printouts) ก็สามารถทำให้เป็นที่พอใจหลักฐานหลักฐานที่ดีที่สุดได้ถ้าหากว่าสิ่งพิมพ์ออก (Printouts) สามารถแสดงได้อย่างชัดเจนหรือมีความสอดคล้องต้องตรงกันถึงการกระทำหรือการใช้บันทึกของข้อมูลที่ได้บันทึกหรือจัดเก็บไว้

- การรับฟังพยานบอกเล่า

ตาม Canada Evidence Act 1995 มาตรา 31.7 กำหนดให้มาตรา 31.1-31.4 ไม่มีผลกระทบต่อกฎเกณฑ์ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐาน ยกเว้นกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการรับรองความถูกต้องแท้จริง และหลักฐานหลักฐานที่ดีที่สุด ซึ่งหลักการรับฟังพยานบอกเล่าก็เป็นส่วนหนึ่งของหลักฐานหลักฐานที่ดีที่สุด²⁴ จึงได้รับยกเว้นไปด้วย

- การรับรองความถูกต้อง

ตาม Canada Evidence Act 1995 กำหนดเกี่ยวกับการรับรองความถูกต้องไว้หลายวิธี คือ

(1) การพิสูจน์โดยผู้อ้าง

ตาม Canada Evidence Act 1995 มาตรา 31.1 กำหนดให้บุคคลใด ๆ ที่อ้างอิงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานมีการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น

(2) ข้อสันนิษฐานโดยกฎหมาย

ตาม Canada Evidence Act 1995 มาตรา 31.3 กำหนดให้เพื่อวัตถุประสงค์ของ 31.2 (1) ในกรณีที่ไม่มีพยานหลักฐานให้เห็นตรงกันข้าม ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มีความถูกต้องแท้จริงหากถูกพิสูจน์ได้ว่า

(a) พยานหลักฐานนั้นสามารถสนับสนุนว่าเวลาที่ระบบคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อื่นใดซึ่งคล้ายกันซึ่งถูกใช้โดยระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงว่าไม่มีผลกระทบต่อความถูกต้องแท้จริงของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์และไม่มี ความสงสัยอื่นในความถูกต้องแท้จริงของระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นั้น

(b) มีการกล่าวอ้างว่าเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ถูกสร้างหรือจัดเก็บโดยคู่ความฝ่ายตรงข้าม หรือ

²⁴ เชมชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 6,

(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2541), น. 152.

(c) การกล่าวอ้างว่าเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ถูกสร้างหรือจัดเก็บในการใช้งานตามปกติของธุรกิจโดยบุคคลซึ่งไม่ใช่คู่ความและไม่ได้บันทึกหรือเก็บรักษาภายใต้การควบคุมของผู้กล่าวอ้าง

(3) มาตรฐานทั่วไปในการพิสูจน์

ตาม Canada Evidence Act 1995 มาตรา 31.5 กำหนดให้เอกสารอิเล็กทรอนิกส์สามารถรับฟังได้ พยานหลักฐานอาจถูกนำเสนอตามมาตรฐานใด ๆ วิธีการ ประเพณีปฏิบัติ หรือวิธีปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกบันทึกหรือจัดเก็บ ตามประเภทของธุรกิจ ความเสี่ยงของการใช้บันทึกหรือจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

(4) การใช้คำให้การของพยานพิสูจน์ความน่าเชื่อถือ และการถามค้านของคู่ความ

ตาม Canada Evidence Act 1995 มาตรา 31.6 (1) เนื้อหาที่กำหนดในมาตรา 31.2(2) และ 31.3 และ 31.5 และข้อกำหนดใด ๆ ภายใต้มาตรา 31.4 อาจสร้างขึ้นโดยคำให้การ และ (2) คู่ความอาจถามค้านพยานที่ให้การได้

(a) ถ้าพยานเป็นฝ่ายเดียวกับคู่ความฝ่ายตรงข้ามหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของคู่ความฝ่ายตรงข้ามและ

(b) พยานอื่น ๆ ที่ศาลอาจเรียกมา

(5) ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบปลอดภัย

ตาม Canada Evidence Act 1995 มาตรา 31.4 กำหนดให้รัฐบาลมีอำนาจออกข้อกำหนดเพื่อสร้างข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบปลอดภัยที่ลงในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับสมาคมของผู้ประกอบการลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบปลอดภัย และความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบปลอดภัย